

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
ANTHONY MICHAEL COLLINS
prednesené 20. januára 2022¹

Vec C-430/21

RS

(Účinok rozhodnutí Ústavného súdu)

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Curtea de Apel Craiova (Odvolací súd Craiova, Rumunsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Právny štát – Zásada nezávislosti súdnictva – Článok 2 ZEÚ – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Článok 47 Charty základných práv Európskej únie – Ustanovenie ústavy členského štátu, na základe ktorého v zmysle výkladu poskytnutého jeho Ústavným súdom vnútroštátne súdy nemajú právomoc skúmať, či je v súlade s právom EÚ ustanovenie vnútroštátneho práva, ktorého súlad s ústavou konštatoval Ústavný súd vo svojom náleze – Disciplinárne konanie“

I. Úvod

1. Je možné vnútroštátnemu sudcovi brániť, aby skúmal, či je v súlade s právom EÚ ustanovenie vnútroštátneho práva, ktorého súlad s ústavou konštatoval Ústavný súd príslušného členského štátu, a môže mu za to hroziť disciplinárne konanie a sankcie? To je kľúčový bod tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Curtea de Apel Craiova (Odvolací súd Craiova, Rumunsko). Návrh sa v podstate týka výkladu článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ v spojení s článkom 2 ZEÚ a článkom 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“). Súdny dvor má znova poskytnúť výklad týchto ustanovení v situácii, keď vnútroštátny Ústavný súd priamo spochybňuje prednosť práva EÚ.

2. Návrh bol podaný v rámci konania na vnútroštátnom súde, ktoré sa týka trvania konania vo veci sťažnosti proti prokurátorovi a dvom sudcom, ktorá bola podaná na Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția pentru Investigarea Infracțiunilor din Justiție (Odbor prokuratúry poverený vyšetrovaním trestných činov spáchaných v súdnictve) (ďalej len „OVTČS“).

¹ Jazyk prednesu: angličtina.

3. V rozsudku z 18. mája 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ a i. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 a C-397/19, EU:C:2021:393) (ďalej len „rozsudok Asociația Forumul Judecătorilor din România“),² Súdny dvor okrem iného uviedol, že vnútroštátna právna úprava, ktorou sa zriaďuje OVTČS, je v rozpore s právom EÚ, pokiaľ jeho zriadenie nie je odôvodnené objektívnymi a skutočnými požiadavkami súvisiacimi s riadnym výkonom spravodlivosti a nie je spojené s osobitými zárukami, ktoré určil Súdny dvor.³

4. V náleze č. 390/2021⁴ vydanom 8. júna 2021 Curtea Constituțională (Ústavný súd) Rumunska zamietol námietku, podľa ktorej sú ustanovenia vnútroštátneho práva o zriadení a fungovaní OVTČS protiústavné. Curtea Constituțională (Ústavný súd) poukázal na to, že v predchádzajúcich nálezoch rozhodol, že dotknuté ustanovenia sú v súlade s ústavou, a uviedol, že nevidí dôvod odchyliť sa od týchto náleзов bez ohľadu na rozsudok Súdneho dvora vo veci Asociația Forumul Judecătorilor din România. Curtea Constituțională (Ústavný súd) uznal, že hoci článok 148 ods. 2 rumunskej ústavy upravuje prednosť práva EÚ pred ustanoveniami vnútroštátneho práva, ktoré mu odporujú, táto zásada nemôže vylúčiť alebo poprieť vnútroštátnu ústavnú identitu. Toto ustanovenie len zabezpečuje prednosť práva EÚ pred právnymi predpismi nižšej právnej sily ako ústava. Nezaručuje právu EÚ prednosť pred rumunskou ústavou, v dôsledku čoho vnútroštátny súd nemá právomoc skúmať, či je v súlade s právom EÚ ustanovenie vnútroštátneho práva, ktorého súlad s ústavou konštatoval Curtea Constituțională (Ústavný súd). Nález č. 390/2021 tak má jasný dosah na prednostné uplatňovanie práva EÚ a účinky rozsudkov Súdneho dvora nad rámec predmetu sporu, ktorý sa týka OVTČS.

5. Otázky, ktoré položil Curtea de Apel Craiova (Odvolací súd Craiova), priamo nesúvisia s problematikou prednosti práva EÚ alebo zákonnosti zriadenia a fungovania OVTČS z hľadiska práva EÚ. Skôr sú zamerané na úlohu vnútroštátnych súdov pri zabezpečovaní účinnej právnej ochrany v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo EÚ, a nezávislosti súdnictva z hľadiska rozhodnutia Curtea Constituțională (Ústavný súd) v náleze č. 390/2021.

6. Skôr než preskúmam prejudiciálne otázky, načrtnem príslušné ustanovenia vnútroštátneho práva, spor vo veci samej a konanie na Súdnom dvore v prejednávanej veci.

II. Rumunské právo

A. Rumunská ústava

7. Článok 148 ods. 2 až 4 Constituția României (ďalej len „rumunská Ústava“) stanovuje:

„2. Ustanovenia Zmlúv o založení Európskej únie, ako aj ďalšie záväzné predpisy Spoločenstva majú po pristúpení prednosť pred odporujúcimi ustanoveniami vnútroštátneho práva v súlade s ustanoveniami aktu o pristúpení.

² V tomto rozsudku išlo o výklad článku 2, článku 4 ods. 3, článku 9 a článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, článku 67 ods. 1 a článku 267 ZFEÚ, článku 47 Charty a rozhodnutia Komisie 2006/928/ES z 13. decembra 2006, ktorým sa zriaďuje mechanizmus na zaistenie spolupráce a overovania pokroku v Rumunsku na účely osobitných referenčných kritérií v oblastiach reformy súdnictva a boja proti korupcii (Ú. v. EÚ L 354, 2006, s. 56).

³ Pozri bod 5 výroku uvedeného rozsudku.

⁴ Nález č. 390 z 8. júna 2021 o zamietnutí námietky rozporu s Ústavou, pokiaľ ide o ustanovenia článkov 88¹ až 88⁹ zákona č. 304/2004 o organizácii súdnictva, ako aj mimoriadne nariadenie vlády č. 90/2018, ktorým sa zavádzajú niektoré opatrenia týkajúce sa fungovania Odboru povereného vyšetrovaním trestných činov spáchaných v súdnictve (Secția pentru investigarea infracțiunilor din justiție), uverejnený v *Monitorul Oficial al României* č. 612 z 22. júna 2021 (ďalej len „nález č. 390/2021“).

3. Odseky 1 a 2 tohto článku sa analogicky uplatnia aj na pristúpenie k aktom, ktorými sa prepracujú Zmluvy o založení Európskej únie.

4. Parlament, prezident Rumunska, vláda a súdnictvo zabezpečia plnenie povinností vyplývajúcich z aktu o pristúpení a z ustanovení odseku 2 tohto článku.“

B. Trestný poriadok

8. Článok 488¹ Codul de procedură penală (Trestný poriadok) okrem iného stanovuje, že ak stíhanie nie je ukončené v primeranej lehote, obvinený môže podať sťažnosť na prietahy v konaní najskôr po roku od začatia trestného konania.

9. Článok 488⁵ ods. 1 Trestného poriadku okrem iného stanovuje, že sudca pre veci týkajúce sa práv a slobôd alebo príslušný súd musí pri rozhodovaní o sťažnosti preskúmať trvanie konania na základe prijatých opatrení, listín v spise a predložených pripomienok.

10. Článok 488⁶ ods. 1 Trestného poriadku okrem iného stanovuje, že keď sa sudca pre veci týkajúce sa práv a slobôd alebo príslušný súd domnieva, že sťažnosť je dôvodná, musí jej vyhovieť a určiť lehotu, v ktorej má prokurátor vo veci rozhodnúť.

C. Zákon č. 303/2004

11. Podľa článku 99 písm. §) Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor (zákon č. 303/2004 o sudcoch a prokurátoroch) z 28. júna 2004 (ďalej len „zákon č. 303/2004“) je nerešpektovanie rozhodnutí Ústavného súdu disciplinárnym deliktom.⁵

III. Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

12. RS bol odsúdený v trestnom konaní v Rumunsku. Dňa 1. apríla 2020 manželka RS podala trestné oznámenie proti trom predstaviteľom justície: jednému prokurátorovi a dvom sudcom. Trestné oznámenie proti prokurátorovi sa týkalo trestných činov zneužívania konania a zneužívania funkcie. V podstate tvrdila, že prokurátor začal trestné stíhanie v rozpore s právom RS na obhajobu a obžaloval ho na základe krivej výpovede. Manželka RS ďalej obvinila dvoch sudcov zo zneužívania funkcie na základe toho, že počas odvolacieho konania nepreskúmali a nerozhodli o žiadosti o právne prekvalifikovanie skutku, čím sa dopustili porušenia práva na obhajobu.

13. Keďže trestné oznámenie sa týkalo osôb v postavení sudcu alebo prokurátora, zaevidovalo sa na OVTČS. Prokurátor pri OVTČS začal 14. apríla 2020 proti dotknutým sudcom a prokurátorom trestné stíhanie vo veci trestných činov krivej výpovede, zneužívania konania a zneužívania funkcie.

14. Dňa 10. júna 2021 predložil RS sudcovi pre veci týkajúce sa práv a slobôd na Curtea de Apel Craiova (Odvolací súd Craiova) sťažnosť na prietahy v trestnom konaní vedenom na OVTČS. Navrhol, aby súd stanovil lehotu, v ktorej má príslušný prokurátor o danej veci rozhodnúť.

⁵ Monitorul Oficial al României, časť I, č. 826 z 13. septembra 2005.

15. OVTČS zaslal vnútroštátnemu súdu na jeho žiadosť spis vo veci trestného stíhania.

16. Vnútroštátny súd poukazuje na to, že vo veci, ktorú prejednáva, je potrebné buď vyhovieť sťažnosti, alebo ju zamietnuť. V prípade zamietnutia sťažnosti treba spis vrátiť OVTČS na základe úvahy, že k prietahom v konaní nedošlo. V prípade, že vnútroštátny súd sťažnosti vyhovie, musí stanoviť lehotu na vybavenie veci a následne vrátiť spis OVTČS. Nedodržanie tejto lehoty však podľa všetkého nebude mať právne následky.

17. Vnútroštátny súd sa domnieva, že aby mohol o sťažnosti rozhodnúť, musí preskúmať i) vnútroštátnu právnu úpravu zriadenia a fungovania OVTČS; ii) kritériá, ktoré Súdny dvor stanovil v rozsudku Asociația Forumul Judecătorilor din România na rozhodnutie, či OVTČS funguje alebo nefunguje v súlade s právom EÚ, a iii) účinky nálezu č. 390/2021 na zriadenie a fungovanie OVTČS, pričom v uvedenom náleze Curtea Constituțională (Ústavný súd) zamietol námietku rozporu s Ústavou podanú proti článkom 88¹ až 88⁹ Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară (zákon č. 304/2004 o organizácii súdnictva) z 28. júna 2004 (*Monitorul Oficial al României*, časť I, č. 827 z 13. septembra 2005) (ďalej len „zákon č. 304/2004“).

18. Podľa vnútroštátneho súdu Súdny dvor v rozsudku Asociația Forumul Judecătorilor din România rozhodol, že článok 2 a článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ sa v spojení s rozhodnutím Komisie 2006/928 majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorou sa zriaďuje špecializovaný odbor prokuratúry s výlučnou právomocou na vyšetrovanie trestných činov spáchaných sudcami a prokurátormi, pokiaľ jeho zriadenie nie je odôvodnené objektívnymi a skutočnými požiadavkami súvisiacimi s riadnym výkonom spravodlivosti a nie je spojené s osobitými zárukami. Okrem toho zásada prednosti práva EÚ sa má vykladať v tom zmysle, že bráni právnej úprave ústavnej povahy v členskom štáte, na základe ktorej v zmysle výkladu poskytnutého Ústavným súdom tohto členského štátu súd nižšieho stupňa nesmie z vlastného podnetu vylúčiť uplatnenie vnútroštátneho ustanovenia, ktoré patrí do pôsobnosti rozhodnutia 2006/928 a ktoré považuje vzhľadom na rozsudok Súdneho dvora za odporujúce tomuto rozhodnutiu alebo článku 19 ods. 1 druhému pododseku ZEÚ.

19. Z výňatkov nálezu č. 390/2021, ktoré uviedol vnútroštátny súd v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, vyplýva, že Curtea Constituțională (Ústavný súd) uznal, že podľa článku 148 rumunskej Ústavy, ktorý upravuje vzťah medzi vnútroštátnym právom a právom EÚ, musí zabezpečiť prednosť práva EÚ. „Toto prednostné uplatňovanie však nemožno vykladať ako vylúčenie alebo popretie národnej ústavnej identity zakotvenej v článku 11 ods. 3 v spojení s ustanovením článku 152 Ústavy, ktoré je zárukou materiálneho jadra ústavnej identity Rumunska, ktorú v rámci procesu európskej integrácie nemožno relativizovať. Ústavný súd je na základe tejto ústavnej identity oprávnený zaručiť prednosť ústavy na území Rumunska (pozri *mutatis mutandis* nález Spolkového ústavného súdu Spolkovej republiky Nemecko z 30. júna 2009, 2 BvE 2/08 a i.).“⁶

20. Curtea Constituțională (Ústavný súd) sa domnieval, že súd je oprávnený skúmať súlad ustanovenia, ktoré je súčasťou vnútroštátneho práva, s právom EÚ z hľadiska článku 148 Ústavy. V prípade zistenia rozporu má súd v rámci sporov, ktoré sa týkajú subjektívnych práv občanov, právomoc prednostne uplatniť právne predpisy EÚ. Curtea Constituțională (Ústavný súd) sa domnieval, že pojmom vnútroštátne právo sa odkazuje výlučne na právne predpisy nižšej právnej sily ako ústava, keďže na základe článku 11 od. 3 rumunskej Ústavy si tento základný právny predpis zachoval nadradené hierarchické postavenie v rumunskom práve. Článok 148 rumunskej

⁶ Pozri nález č. 390/2021, bod 81.

Ústavy teda nepriznáva právu EÚ prednostné uplatnenie voči ústave, v dôsledku čoho vnútroštátny súd nie je oprávnený skúmať súlad ustanovenia vnútroštátneho práva s ustanoveniami práva EÚ, pokiaľ sa o súlade predmetného vnútroštátneho ustanovenia s ústavou rozhodlo so zreteľom na článok 148 Ústavy.⁷

21. Curtea Constituțională (Ústavný súd) sa ďalej domnieval, že povinnosti uložené rozhodnutím 2006/928 sú záväzné pre rumunské orgány, ktoré majú právomoc nadviazať inštitucionálnu spoluprácu s Európskou komisiou (rumunský parlament a rumunská vláda). Keďže súdy nemajú právomoc spolupracovať s politickými inštitúciami Európskej únie, nie sú týmito povinnosťami viazané. Curtea Constituțională (Ústavný súd) konštatoval, že uplatnenie bodu 7 výroku rozsudku Asociația Forumul Judecătorilor din România, podľa ktorého súd „nemôže z vlastnej iniciatívy vylúčiť uplatnenie vnútroštátneho ustanovenia, ktoré patrí do pôsobnosti rozhodnutia 2006/928, ak sa vzhľadom na rozsudok Súdneho dvora domnieva, že toto ustanovenie je v rozpore s týmto rozhodnutím alebo s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ“, nemá základ v rumunskej Ústave, lebo jej článok 148 zakotvuje prednosť práva EÚ pred odporujúcimi ustanoveniami vnútroštátneho práva. Správy Komisie Európskemu parlamentu a Rade o pokroku Rumunska v rámci mechanizmu na zaistenie spolupráce a overovania, vypracované na základe rozhodnutia 2006/928 (ďalej len „správy o MSO“), vzhľadom na svoj obsah a účinky, ktoré uviedol Súdny dvor v rozsudku Asociația Forumul Judecătorilor din România, podľa názoru Curtea Constituțională (Ústavný súd), „nepredstavujú ustanovenia práva Únie, ktorým by mal súd priznať prednostné uplatnenie a upustiť od uplatnenia vnútroštátnych predpisov“. Vnútroštátne súdy nemôžu prednostne uplatňovať odporúčania na úkor vnútroštátneho práva, lebo správy o MSO nie sú legislatívnymi aktmi, a teda nemôžu byť v rozpore s vnútroštátnymi právnymi predpismi. Nález Curtea Constituțională (Ústavný súd) tak potvrdzuje záver, že predmetné ustanovenie vnútroštátneho práva je v súlade s rumunskou Ústavou vzhľadom na jej článok 148.⁸

22. Keďže rozsudok Asociația Forumul Judecătorilor din România nemôže viesť k zmene judikatúry Curtea Constituțională (Ústavný súd) týkajúcej sa vplyvu rozhodnutia 2006/928 o preskúvaní ústavnosti a implicitne o porušení článku 148 Ústavy na zriadenie a fungovanie OVTČS, Curtea Constituțională (Ústavný súd) zamietol ako nedôvodnú námietku nesúlady s Ústavou, podanú v súvislosti so zákonom č. 304/2004.

23. Vnútroštátny súd sa domnieva, že prejudiciálne otázky priamo súvisia s riešením sporu, ktorý prejednáva. Sťažnosť na prieťahy v trestnom konaní sa týka konania na OVTČS. Sudca prejednávajúci túto sťažnosť musí preskúmať všetky okolnosti ovplyvňujúce dĺžku trestného konania. Patria medzi ne právne predpisy, ktorými sa riadi činnosť OVTČS, pracovné zaťaženie OVTČS vo vzťahu k počtu prokurátorov, rýchlosť riešenia vecí a súlad fungovania OVTČS s rozsudkom Asociația Forumul Judecătorilor din România. Na základe toho bude môcť sudca prejednávajúci sťažnosť určiť, či pôsobenie OVTČS v súčasnom právnom rámci a jeho aktuálnom zložení odôvodňujú objektívne a overiteľné požiadavky týkajúce sa riadneho výkonu spravodlivosti. Ide najmä o to, či je OVTČS schopný viesť trestné stíhanie v súlade s právom akejkoľvek osoby na spravodlivý proces vrátane dĺžky konania. Vnútroštátny súd poukazuje na to, že v bode 221 rozsudku Asociația Forumul Judecătorilor din România Súdny dvor uviedol, že pokiaľ ide o práva zakotvené v článkoch 47 a 48 Charty, je potrebné, aby ustanovenia upravujúce organizáciu a fungovanie takého subjektu, akým je OVTČS, boli koncipované tak, aby zabezpečili prejednanie vecí dotknutých sudcov a prokurátorov v primeranej lehote.

⁷ Pozri nález č. 390/2021, bod 83.

⁸ Pozri nález č. 390/2021, bod 85.

24. Okrem toho musí vnútroštátny súd rozhodnúť, či sa má spis vrátiť s cieľom umožniť pokračovať v trestnom konaní útvaru prokuratúry, v súvislosti s ktorým sa možno s ohľadom na rozsudok Asociația Forumul Judecătorilor din România domnievať, že jeho pôsobenie je v rozpore s právom EÚ.

25. Vnútroštátny súd sa domnieva, že si musí vybrať medzi uplatnením práva EÚ v zmysle výkladu poskytnutého Súdny dvorom v rozsudku Asociația Forumul Judecătorilor din România a uplatnením nálezu č. 390/2021. Ak sa sudca rozhodne uplatniť rozsudok Súdneho dvora a neuplatniť nález č. 390/2021, môže byť proti nemu začaté disciplinárne konanie v súlade s článkom 99 písm. §) zákona č. 303/2004, lebo nerešpektovanie nálezu Curtea Constituțională (Ústavný súd) predstavuje disciplinárny delikt. V rámci takého disciplinárneho konania by mohol byť sudcovi pozastavený výkon funkcie. Vyhliadka takých následkov je spôsobilá narušiť nezávislosť sudcu pri prijímaní rozhodnutia vo veci, ktorú prejednáva.

26. Vnútroštátny súd poukazuje aj na prípad sudcu Curtea de Apel Pitești (Odvolací súd Pitești, Rumunsko), o ktorom informovala tlač. Sudca Curtea de Apel Pitești (Odvolací súd Pitești) na základe článkov 2 a 19 ZEÚ, rozhodnutia 2006/928 a rozsudku Asociația Forumul Judecătorilor din România, rozhodol, že existenciu OVTČS „neodôvodňujú objektívne a overiteľné nevyhnutné požiadavky týkajúce sa riadneho výkonu spravodlivosti a neposkytuje konkrétne záruky, ktoré by jednak umožňovali vylúčiť akékoľvek riziko, že tento útvar sa použije ako nástroj politickej kontroly činnosti jednotlivých sudcov a prokurátorov, ktorý by mohol viesť k porušeniu ich nezávislosti, jednak by zaručovali, že právomoci dotknutého útvaru by bolo možné vykonávať voči sudcom a prokurátorom v súlade s povinnosťami vyplývajúcimi z článkov 47 a 48 [Charty]“. Požiadal preto prokurátora, aby sa vzdal právomoci rozhodovať o veci, čo malo za následok neuplatnenie ustanovení článku 88¹ zákona č. 304/2004 v súvislosti s určovaním právomoci. V dôsledku tohto rozhodnutia Inspekția Judiciară (Súdna inšpekcia, Rumunsko) začala proti sudcovi disciplinárne konanie za údajné pochybenia spočívajúce v tom, že neplnil svoje úlohy v dobrej viere alebo sa dopustil hrubej nedbanlivosti pri prejednávaní vecí týkajúcej sa sťažnosti na prieťahy v konaní.

27. Vnútroštátny súd sa preto pýta, či je prax spočívajúca v disciplinárnom stíhaní sudcu, ktorý na základe rozsudku Asociația Forumul Judecătorilor din România konštatuje rozpor vnútroštátnych ustanovení týkajúcich sa OVTČS s právom EÚ, v súlade so zásadou nezávislosti sudcov.

28. Za týchto okolností Curtea de Apel Craiova (Odvolací súd Craiova) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

- „1. Bráni zásada nezávislosti súdov zakotvená v článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ v spojení s ustanoveniami článku 2 ZEÚ a článku 47 [Charty] vnútroštátnemu ustanoveniu, akým je ustanovenie článku 148 ods. 2 Ústavy Rumunska, ako ho vykladá Curtea Constituțională (Ústavný súd) vo svojom rozhodnutí č. 390/2021, podľa ktorého vnútroštátne súdy nie sú oprávnené skúmať súlad vnútroštátnych ustanovení s ustanoveniami práva Únie, pokiaľ o súlade predmetných vnútroštátnych ustanovení s Ústavou rozhodol Curtea Constituțională (Ústavný súd)?
2. Bráni zásada nezávislosti súdov zakotvená v článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ v spojení s ustanoveniami článku 2 ZEÚ a článku 47 [Charty] vnútroštátnemu ustanoveniu, akým je ustanovenie článku 99 písm. §) [zákona č. 303/2004], ktoré umožňuje začať voči sudcom disciplinárne konanie a uložiť im disciplinárne sankcie za nerešpektovanie nálezu Curtea Constituțională (Ústavný súd) v prípade, že sudca je povinný priznať prednostné

uplatnenie práva EÚ pred odôvodnením rozhodnutia Curtea Constituțională (Ústavný súd), t. j. vnútroštátnemu ustanoveniu, ktoré dotknutého sudcu pripravuje o právomoc uplatniť rozsudok Súdneho dvora, ktorý považuje za prednostný?

3. Bráni zásada nezávislosti súdov zakotvená v článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ v spojení s ustanoveniami článku 2 ZEÚ a článku 47 [Charty] vnútroštátnej súdnej praxi, ktorá sudcom pod hrozbou disciplinárnych následkov zakazuje uplatňovať judikatúru Súdneho dvora Európskej únie v trestných veciach, akou je konanie o sťažnosti na prietahy v trestnom konaní podľa článku 488¹ rumunského Trestného poriadku?“

IV. Konanie na Súdnom dvore

29. Curtea de Apel Craiova (Odvolací súd Craiova) požiadal, aby bol tento návrh na začatie prejudiciálneho konania prejednaný v nalievavom prejudiciálnom konaní alebo subsidiárne v skrátrenom konaní okrem iného v súlade s článkom 23a Štatútu Súdneho dvora.

30. Vnútroštátny súd na podporu svojej žiadosti uviedol, že prebiehajú disciplinárne konania v súvislosti s uplatňovaním práva EÚ v súlade s výkladom, ktorý poskytol Súdny dvor v rozsudku Asociația Forumul Judecătorilor din România. Tieto konania vážnym spôsobom ohrozujú nezávislosť súdov a stabilitu súdnictva. Okrem toho neistota, ktorú vytvárajú sporné vnútroštátne ustanovenia, negatívne ovplyvňuje fungovanie systému justičnej spolupráce zavedeného článkom 267 ZFEÚ.

31. Dňa 30. júla 2021 prvá komora Súdneho dvora po vypočutí sudcu spravodajcu a generálneho advokáta rozhodla o zamietnutí žiadosti Curtea de Apel Craiova (Odvolací súd Craiova), aby bol návrh na začatie prejudiciálneho konania prejednaný v nalievavom prejudiciálnom konaní.

32. Pokiaľ ide o žiadosť o skrátene konanie, článok 105 ods. 1 rokovacieho poriadku stanovuje, že na návrh vnútroštátneho súdu alebo výnimočne i bez návrhu môže predseda Súdneho dvora, ak si povaha veci vyžaduje jej prejednanie bez zbytočného odkladu, po vypočutí sudcu spravodajcu a generálneho advokáta rozhodnúť, že o návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa rozhodne v skrátrenom konaní. Okrem toho pokiaľ vec vyvoláva vážne pochybnosti, ktoré sa týkajú základných otázok vnútroštátneho ústavného práva a práva EÚ, môže byť vzhľadom na osobitné okolnosti takejto veci nevyhnutné prejednať danú vec bez zbytočného odkladu.⁹

33. Dňa 12. augusta 2021 predseda Súdneho dvora po vypočutí sudcu spravodajcu a generálneho advokáta rozhodol vyhovieť žiadosti vnútroštátneho súdu, aby sa o tomto návrhu na začatie prejudiciálneho konania rozhodlo v skrátrenom konaní v súlade s článkom 105 ods. 1 rokovacieho poriadku. Predseda Súdneho dvora odôvodnil svoje rozhodnutie tým, že otázky týkajúce sa prednosti práva EÚ, ktoré vyvoláva tento návrh na začatie prejudiciálneho konania, majú zásadný význam pre Rumunsko a ústavný poriadok Únie.

34. Predseda Súdneho dvora stanovil lehotu na predloženie písomných pripomienok na 27. septembra 2021. V súlade s článkom 105 ods. 2 rokovacieho poriadku Súdneho dvora bolo pojednávanie určené na 23. novembra 2021.

⁹ Uznesenie predsedu Súdneho dvora z 19. októbra 2018, Wightman a i. (C-621/18, neverejnené, EU:C:2018:851, bod 10 a tam citovaná judikatúra).

35. Písomné pripomienky predložila rumunská, holandská a belgická vláda, ako aj Európska komisia. Na pojednávaní 23. novembra 2021 boli účastníkom konania, ďalším zainteresovaným subjektom a rumunskej vláde položené písomné otázky na zodpovedanie.

36. Rumunská vláda a Komisia boli vypočuté na pojednávaní 23. novembra 2021.

V. Prípustnosť

37. Vnútroštátny súd uviedol, že potreba podať tento návrh na začatie prejudiciálneho konania vyplýva z rozporu medzi nálezom Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 390/2021 a rozsudkom Asociația Forumul Judecătorilor din România a najmä z nevyhnutnosti určiť, či vnútroštátny súd pri posudzovaní sťažnosti, ktorá mu bola predložená, môže v súlade s uvedeným rozsudkom Súdneho dvora preskúmať ustanovenia o zriadení a fungovaní OVTČS s cieľom určiť, či sú v rozpore s článkom 2 a článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ, ako aj s článkom 47 Charty.

38. Písomné pripomienky neobsahovali námietku neprípustnosti prejudiciálnych otázok. Na pojednávaní 23. novembra 2021 rumunská vláda i Komisia uznali, že prejudiciálne otázky sú prípustné.

39. Komisia sa domnieva, že okolnosti sporu vo veci samej sa líšia od okolností veci, v ktorej bol vydaný rozsudok z 26. marca 2020, Miasto Łowicz a Prokurator Generalny (C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234). Po prvé v uvedenej veci konanie vo veci samej nesúviselo s právom EÚ a vnútroštátne súdy nemali uplatňovať právo EÚ. Naopak, v prejednávanej veci vnútroštátny súd v spore vo veci samej má uplatniť článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, rozhodnutie 2006/928 a rozsudok Asociația Forumul Judecătorilor din România. Okrem toho z rozsudku z 26. marca 2020, Miasto Łowicz a Prokurator Generalny (C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234, bod 54), vyplýva, že disciplinárne konanie proti dvom sudcom, ktorí podali návrhy na začatie prejudiciálneho konania, bolo ukončené. Hrozba disciplinárneho konania sa tak stala hypotetickou. V prejednávanej veci hrozba disciplinárneho stíhania sudcu, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, nie je hypotetická, lebo zatiaľ neuplatnil právo EÚ. Okrem toho vydanie rozsudku v rozpore s nálezom Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 390/2021 automaticky predstavuje disciplinárny delikt podľa článku 99 písm. §) zákona č. 303/2004. Po tretie Komisia sa domnieva, že vzhľadom na tieto úvahy tri prejudiciálne otázky navzájom súvisia.

40. Rumunská vláda zas poukázala na význam článku 19 ods. 1 ZEÚ v súvislosti so zákonnosťou dĺžky konania na OVTČS v spore vo veci samej. Zároveň uznala, že riziko vystavenia sudcu disciplinárnym sankciám môže byť relevantným faktorom v spore vo veci samej.

41. Pre úplnosť navrhujem preskúmať prípustnosť všetkých prejudiciálnych otázok.

42. Prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či zásada nezávislosti súdnictva, zakotvená v článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ v spojení s článkom 2 ZEÚ a článkom 47 Charty, bráni takému ustanoveniu vnútroštátneho práva, akým je článok 148 ods. 2 rumunskej Ústavy v zmysle výkladu poskytnutého zo strany Curtea Constituțională (Ústavný súd) v náleze č. 390/2021, podľa ktorého vnútroštátne súdy nemajú právomoc skúmať, či je v súlade s právom EÚ ustanovenie vnútroštátneho práva, ktorého ústavnosť konštatoval vo svojom náleze Curtea Constituțională (Ústavný súd).

43. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva EÚ, ktoré položil vnútroštátny súd, síce platí prezumpcia relevantnosti, účelom prejudiciálneho konania upraveného v článku 267 ZFEÚ však nie je formulovanie poradných názorov na všeobecné alebo hypotetické otázky. Naopak, ako vyplýva zo znenia tohto ustanovenia, požadované rozhodnutie o prejudiciálnej otázke musí byť „nevyhnutné“ na to, aby umožnilo vnútroštátnemu súdu „vydať rozsudok“ vo veci, ktorá mu bola predložená.¹⁰

44. Článok 267 ZFEÚ teda poskytuje vnútroštátnym súdom najširšiu právomoc obrátiť sa na Súdny dvor, ak sa domnievajú, že veci, o ktorých rozhodujú, vyvolávajú otázky týkajúce sa výkladu ustanovení práva EÚ potrebné na rozhodnutie sporu, ktorý im bol predložený. Z tohto dôvodu najmä súd, ktorý nerozhoduje v poslednom stupni, musí mať možnosť položiť Súdnemu dvoru otázky, ktoré mu robia starosti, ak sa domnieva, že právne posúdenie súdom vyššieho stupňa, hoci aj Ústavným súdom, by ho mohlo viesť k vyhláseniu rozsudku, ktorý je v rozpore s právom EÚ.¹¹

45. Nechcem síce prejudikovať vecné posúdenie prvej otázky vnútroštátneho súdu, je však zjavné, že rozhodnutie Curtea Constituțională (Ústavný súd) v náleze č. 390/2021 by mohlo viesť k tomu, že vnútroštátny súd vydá rozsudok v rozpore s právom EÚ a najmä s ustanoveniami uvedenými v tejto otázke, konkrétne s článkom 2 a článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ, ako aj s článkom 47 Charty. Domnievam sa preto, že prvá otázka je prípustná.

46. Druhou a treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či zásada nezávislosti súdnictva zakotvená v článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ v spojení s článkom 2 ZEÚ a článkom 47 Charty bráni ustanoveniu vnútroštátneho práva alebo vnútroštátnej súdnej praxi, ktorá umožňuje disciplinárne stíhanie a uloženie disciplinárnych sankcií sudcovi, ktorý uplatní ustanovenia práva EÚ v zmysle výkladu poskytnutého Súdnym dvorom, v dôsledku čoho nerešpektuje rozhodnutie Curtea Constituțională (Ústavný súd).

47. Hoci rumunská vláda a Komisia sa na pojednávaní zhodli na tom, že tieto otázky sú prípustné, vzhľadom na rozsudok z 26. marca 2020, Miasto Łowicz a Prokurator Generalny (C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234), sa domnievam, že Súdny dvor by mal túto problematiku preskúmať z vlastného podnetu.

48. V uvedenej veci mal Súdny dvor odpovedať na otázku, či článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá výrazne zvyšuje riziko narušenia nezávislosti sudcov alebo odstraňuje záruku nezávislého disciplinárneho konania proti sudcom. Súdny dvor rozhodol, že podľa všetkého neexistuje spojitosť medzi ustanovením práva EÚ, ktorého sa otázky týkajú, konkrétne článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ, a spormi pred vnútroštátnym súdom, v ktorých išlo o žalobu proti štátnej pokladnici o uhradenie určitých súm a o zníženie

¹⁰ Rozsudok z 26. marca 2020, Miasto Łowicz a Prokurator Generalny (C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234, body 43 až 45 a tam citovaná judikatúra).

¹¹ Pozri rozsudok Asociația Forumul Judecătorilor din România, bod 133 a tam citovanú judikatúru.

trestov pre „spolpracujúcich korunných svedkov“¹². Okrem toho sa Súdny dvor domnieval, že spory vo veci samej nesúvisia s tým, že sudcovia, ktorí podali návrhy na začatie prejudiciálneho konania, môžu byť v dôsledku týchto návrhov disciplinárne stíhaní.¹³

49. Rovnako ako Komisia sa domnievam, že všetky tri prejudiciálne otázky sú prepojené a navzájom sa prekrývajú. Všetky tri otázky sa týkajú zásady nezávislosti súdnictva a toho, či sú zlučiteľné s právom EÚ vnútroštátne ustanovenia v zmysle výkladu poskytnutého Ústavným súdom, ktoré znemožňujú alebo sťažujú uplatňovanie práva EÚ vnútroštátnym súdom, najmä článku 2 a článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEU, ako aj článku 47 Charty, ako ich vykladá Súdny dvor. Okrem toho spojitosť medzi ustanoveniami práva EÚ, na ktoré tieto otázky odkazujú, konkrétne článkom 2 a článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEU, ako aj článkom 47 Charty, a sporom vo veci samej, ktorý sa týka zákonnosti konania na OVTČS vzhľadom na rozsudok Asociația Forumul Judecătorilor din România a nález Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 390/2021, je zjavná.

50. Okrem toho sa domnievam, že prípustnosť konkrétnejšej problematiky, ktorá je predmetom druhej a tretej otázky, a to či sudca, ktorý podá návrh na začatie prejudiciálneho konania, môže byť vystavený disciplinárnemu konaniu podľa článku 99 písm. §) zákona č. 303/2004 v dôsledku toho, že uplatní rozsudok Asociația Forumul Judecătorilor din România alebo dokonca rozsudok, ktorý v konečnom dôsledku môže vydať Súdny dvor v tomto prejudiciálnom konaní, a teda nerešpektuje nález Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 390/2021, sa „hlboko prepája“¹⁴ s podstatou prvej otázky.¹⁵ Podľa môjho názoru by bolo neprirodené túto súvislosť ignorovať.¹⁶

¹² Súdny dvor po prvé konštatoval, že spory vo veci samej nemajú z meritórneho hľadiska nijakú spojitosť s právom EÚ, najmä s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEU, ktorého sa týkajú prejudiciálne otázky. Vnútroštátne súdy preto nemajú uplatniť toto právo alebo uvedené ustanovenie s cieľom správne rozhodnúť vo veci samej. Po druhé uviedol, že prejudiciálne otázky sa netýkajú výkladu procesných ustanovení práva EÚ, ktoré je vnútroštátny súd povinný uplatniť na vydanie svojho rozsudku. Po tretie odpoveď Súdneho dvora na prejudiciálne otázky nemohla vnútroštátnym súdom poskytnúť výklad práva EÚ, ktorý by im umožnil rozhodnúť o procesných otázkach vnútroštátneho práva, skôr ako budú môcť rozhodnúť o merite sporov, ktoré im boli predložené. Rozsudok z 26. marca 2020, Miesto Łowicz a Prokurator Generalny (C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234, body 49 až 53).

¹³ Rozsudok z 26. marca 2020, Miesto Łowicz a Prokurator Generalny (C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234, bod 54). Súdny dvor síce konštatoval, že otázky položené vo veci, v ktorej bol vydaný uvedený rozsudok, sú neprípustné, rozhodol však, že vnútroštátne ustanovenia, na základe ktorých vnútroštátni sudcovia môžu byť vystavení disciplinárnemu konaniu z dôvodu, že predložili Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania, nie sú prípustné. Samotná vyhládka, že proti nim môžu byť prípadne začaté disciplinárne konania z dôvodu, že predložili taký návrh, môže ohroziť účinný výkon právomoci voľnej úvahy pri podávaní návrhov na Súdny dvor a funkcií vnútroštátnych súdov, pokiaľ ide o uplatňovanie práva EÚ. Rozsudok z 26. marca 2020, Miesto Łowicz a Prokurator Generalny (C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234, bod 58). Súdny dvor ďalej poukázal na to, že za takých okolností môže byť vnútroštátne opatrenie alebo prax dôvodom na podanie žaloby pre nesplnenie povinnosti. Rozsudok z 26. marca 2020, Miesto Łowicz a Prokurator Generalny (C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234, bod 47).

¹⁴ Pozri prístup, ktorý navrhol generálny advokát Bobek vo svojich návrhoch prednesených vo veci IG a i. (C-379/19, EU:C:2021:174, bod 40).

¹⁵ Pozri analogicky rozsudok z 20. apríla 2021, Repubblika (C-896/19, EU:C:2021:311, bod 33).

¹⁶ V návrhoch prednesených vo veci IG a i. (C-379/19, EU:C:2021:174, bod 40) generálny advokát Bobek konštatoval, že otázky súvisiace s režimom disciplinárnej zodpovednosti sudcov, ktorí podali návrh na začatie prejudiciálneho konania, sú „nevyhnutné“ na rozhodnutie vo veciach samých tam, kde by sudca mohol byť disciplinárne stíhaný, lebo v opačnom prípade by sa podávalo málo návrhov na začatie prejudiciálneho konania. Pozri analogicky rozsudok z 5. júla 2016, Ogňanov (C-614/14, EU:C:2016:514, bod 25). Naopak v návrhoch prednesených vo veci IS (Nezákonnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania) (C-564/19, EU:C:2021:292, bod 97) generálny advokát Pikamäe uviedol, že prejudiciálna otázka, v ktorej ide o to, či článok 19 ods. 1 ZEU, článok 47 Charty a článok 267 ZFEÚ treba vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá umožňuje disciplinárne stíhanie sudcu na základe toho, že podal návrh na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor, je neprípustná, ak sa spor vo veci samej netýka začatia disciplinárneho konania proti sudcovi, ktorý podal taký návrh, postavenia sudcov alebo ustanovení upravujúcich disciplinárny režim sudcov. Okrem toho bolo v uvedenej veci rozhodnutie o začatí disciplinárneho konania vzaté späť a konanie zastavené. Generálny advokát Pikamäe ďalej pripustil, že otázka týkajúca sa disciplinárneho konania môže byť prípustná, ak ju nemožno oddeliť od inej, prípustnej otázky, v dôsledku čoho treba s oboma otázkami zaobchádzať ako s „neoddeliteľnými“. Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Pikamäe vo veci IS (Nezákonnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania) (C-564/19, EU:C:2021:292, bod 98).

51. Navyše vzhľadom na jasné a jednoznačné znenie článku 99 písm. §) zákona č. 303/2004 možnosť takého disciplinárneho konania nie je vzdialená, ale skutočne pravdepodobná vo vzťahu k sudcom v spore vo veci samej.

52. V tomto smere v nedávnom rozsudku z 23. novembra 2021, IS (Nezákonnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania) (C-564/19, EU:C:2021:949, body 85 to 87), Súdny dvor odlíši svoj skorší rozsudok z 26. marca 2020, Miasto Łowicz a Prokurator Generalny (C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234).

53. V rozsudku z 23. novembra 2021, IS (Nezákonnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania) (C-564/19, EU:C:2021:949, body 85 až 87), Súdny dvor rozhodol, že otázka položená Súdnemu dvoru, ktorá sa týka zásady nezávislosti súdnictva a možnosti zakotvenej vo vnútroštátnom práve začať disciplinárne konanie proti sudcovi za to, že podal návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, je prípustná. Súdny dvor po prvé uviedol, že existuje úzka súvislosť medzi prejudiciálnou otázkou, ktorá sa týka možného disciplinárneho konania, a ďalšou prejudiciálnou otázkou, ktorej predmetom je výklad článku 267 ZFEÚ. Súdny dvor tak konštatoval, že vnútroštátny sudca chce otázkou o možnom disciplinárnom konaní v podstate zistiť, či sa pri meritórnom rozhodovaní vo veci samej bude môcť nepodriaďiť rozhodnutiu súdu vyššieho stupňa bez toho, aby sa musel obávať, že sa voči jeho osobe znovu začne disciplinárne konanie. Súdny dvor ďalej rozhodol, že vnútroštátny sudca sa nachádza pred procesnou prekážkou vyplývajúcou z toho, že sa voči nemu uplatňuje vnútroštátna právna úprava, ktorú musí prekonať, skôr ako môže rozhodnúť spor vo veci samej bez vonkajšieho zásahu a úplne nezávisle.

54. Domnievam sa, že existujú jasné paralely v súvislosti s problematikou prípustnosti otázok o možnom disciplinárnom stíhaní sudcu, ktorý podá návrh na začatie prejudiciálneho konania a rešpektuje následný rozsudok Súdného dvora, v prejednávanej veci a vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok z 23. novembra 2021, IS (Nezákonnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania) (C-564/19, EU:C:2021:949, body 85 až 87).¹⁷ Navrhujem preto, aby Súdny dvor prijal realistický prístup k prípustnosti tejto problematiky v špecifickom kontexte prejednávanej veci. Keďže rozsudok Súdného dvora vydaný v prejudiciálnom konaní je pre vnútroštátny súd záväzný, pokiaľ ide o výklad práva EÚ na účely rozhodnutia v spore vo veci samej,¹⁸ domnievam sa, že otázky týkajúce sa rizika disciplinárnej zodpovednosti vnútroštátnych sudcov, ktorí uplatnia akúkoľvek odpoveď, ktorú by mohol Súdny dvor poskytnúť v prejudiciálnom konaní, sú „nevyhnutné“ na rozhodnutie sporu, ktorý prejednáva.

VI. O veci samej

55. Vnútroštátny súd sa svojimi otázkami v podstate pýta, či zásada nezávislosti súdnictva zakotvená v článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ v spojení s článkom 2 ZEÚ a článkom 47 Charty bráni ustanoveniu vnútroštátneho práva členského štátu, podľa ktorého vnútroštátne

¹⁷ Pozri tiež rozsudok z 21. decembra 2021, QN a i. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 140). Vo veci C-379/19, ktorá vznikla v kontexte trestného konania týkajúceho sa okrem iného korupčných trestných činov, žiadali obžalovaní vylúčenie dôkazov v súlade s rozhodnutiami vo viacerých nálezhoch Curtea Constituțională (Ústavný súd). Vnútroštátny súd mal pochybnosti o zlučiteľnosti týchto nálezov – ich nerešpektovanie mohlo viesť k disciplinárnej zodpovednosti sudcov podieľajúcich sa na rozhodnutí podľa článku 99 písm. §) zákona č. 303/2004 – s požiadavkou nezávislosti súdov. Vnútroštátny súd rozhodol predložiť Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky týkajúce sa výkladu okrem iného článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ. Súdny dvor rozhodol, že tieto otázky sú prípustné.

¹⁸ Rozsudok z 11. decembra 2018, Weiss a i. (C-493/17, EU:C:2018:1000, bod 19 a tam citovaná judikatúra).

súdy nemajú právomoc skúmať, či je v súlade s právom EÚ ustanovenie vnútroštátneho práva, ktorého ústavnosť konštatoval Ústavný súd tohto členského štátu, a pokiaľ také skúmanie sudcovia vykonajú, hrozí im disciplinárne konanie a uloženie sankcií.

A. Rozsudok Asociația Forumul Judecătorilor din România

56. V rozsudku Asociația Forumul Judecătorilor din România Súdny dvor jasne uviedol okolnosti, za akých taký subjekt, akým je OVTČS, nespĺňa požiadavky článku 2 a článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, ako aj rozhodnutia 2006/928.¹⁹ Súdny dvor tiež zopakoval svoju ustálenú judikatúru týkajúcu sa zásady prednosti práva EÚ, podľa ktorej vnútroštátny súd prejednávajúci vec v rámci svojej právomoci je povinný neuplatniť ustanovenie vnútroštátneho práva – či už legislatívnej alebo ústavnej povahy v zmysle výkladu poskytnutého Ústavným súdom –, ktoré je v rozpore s ustanovením práva EÚ, ktoré má priamy účinok.²⁰

57. Keďže článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ a referenčné kritériá stanovené v rozhodnutí 2006/928 majú priamy účinok,²¹ Súdny dvor rozhodol, že vnútroštátny súd musí v rámci hraníc svojej právomoci zabezpečiť ich plnú účinnosť tým, že v prípade potreby neuplatní odporujúce ustanovenia vnútroštátneho práva.²²

58. Nenavrhum prehodenie judikatúry Súdneho dvora, ktorá sa týka súladu takeého subjektu, akým je OVTČS, s právom EÚ alebo špecifického uplatnenia priameho účinku a prednosti práva EÚ v rozsudku Asociația Forumul Judecătorilor din România. Oba parametre²³ stanovené v bode 223 uvedeného rozsudku na účely posúdenia súladu OVTČS s právom EÚ sú jasné. Navyše povinnosť vyplývajúca zo zásady priameho účinku a prednosti práva EÚ, podľa ktorej nie je možné uplatniť vnútroštátne právne predpisy, správnu prax alebo judikatúru, ktorá je v rozpore s právom EÚ a ktorú majú všetky štátne orgány – akými sú vnútroštátne súdy vrátane vnútroštátnych ústavných súdov a správne orgány – uplatňujúce pri výkone svojich právomocí právo EÚ, je nanajvýš jasná.²⁴

59. Z ustálenej judikatúry teda vyplýva, že akékoľvek ustanovenie vnútroštátneho právneho poriadku a akákoľvek legislatívna, správna alebo súdna prax, či už Ústavného súdu alebo iná, ktorá môže narušiť účinnosť práva EÚ tým, že bráni vnútroštátnemu súdu, ktorý má právomoc uplatňovať také právo, urobiť v okamihu jeho uplatnenia všetko, čo je potrebné na vylúčenie uplatnenia vnútroštátnych legislatívnych ustanovení alebo vnútroštátnej judikatúry, ktoré môžu znemožniť plné uplatnenie a účinnosť priamo uplatniteľných ustanovení práva EÚ, sú nezlučiteľné s požiadavkami, ktoré sú samotnou podstatou práva EÚ.²⁵

¹⁹ Pozri rozsudok Asociația Forumul Judecătorilor din România, bod 223.

²⁰ Na základe zásady prednosti práva EÚ sa členský štát nesmie odvolávať na ustanovenia svojho vnútroštátneho práva, a to dokonca ani ústavnej povahy, ak sa tým naruša jednota a účinnosť práva EÚ. Podľa ustálenej judikatúry sú účinky zásady prednosti práva EÚ záväzné pre všetky orgány členských štátov, pričom nie sú ohrozené ustanoveniami vnútroštátneho práva vrátane ustanovení ústavnej povahy. Rozsudky z 8. septembra 2010, Winner Wetten (C-409/06, EU:C:2010:503, bod 61), a zo 6. októbra 2021, W.Ž. (Senát Najvyššieho súdu pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné – Menovanie) (C-487/19, EU:C:2021:798, bod 157). Pozri tiež rozsudok Asociația Forumul Judecătorilor din România, bod 243 a nasl., najmä bod 251 a tam citovanú judikatúru.

²¹ Súdny dvor uviedol, že článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ ukladá členským štátom jasnú a presnú povinnosť dosiahnuť výsledok. Táto povinnosť nie je spojená s nijakou podmienkou, pokiaľ ide o nezávislosť charakteristickú pre súdy, ktoré majú vykladať a uplatňovať právo EÚ. Rozsudok Asociația Forumul Judecătorilor din România, bod 250 a tam citovaná judikatúra.

²² Rozsudok Asociația Forumul Judecătorilor din România, body 242 až 252.

²³ Založené na článku 2 a článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ, ako aj na rozhodnutí 2006/928.

²⁴ Rozsudok zo 14. septembra 2017, Trustees of the BT Pension Scheme (C-628/15, EU:C:2017:687, bod 54).

²⁵ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 9. marca 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49, bod 22). Pokiaľ ide o nedávnejšie zopakovanie pravidla, pozri uznesenie podpredsedu Súdneho dvora zo 14. júla 2021, Komisia/Poľsko (C-204/21 R, EU:C:2021:593, bod 173).

60. Okrem toho v takej veci, akou je prejednávaná vec, je na účely vyriešenia sporu vo veci samej výklad predmetných ustanovení, ktorý poskytol Súdny dvor, pre vnútroštátny súd, ktorý využil možnosť podať návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 druhého odseku ZFEÚ, záväzný, a v prípade potreby musí tento vnútroštátny súd vylúčiť uplatnenie rozhodnutia súdu vyššieho stupňa alebo dokonca vnútroštátneho ústavného súdu, ak sa v súvislosti s týmto výkladom domnieva, že uvedené ustanovenia nie sú v súlade s právom EÚ.²⁶

61. Rumunská vláda vo svojich písomných pripomienkach uviedla, že obe podmienky, ktoré Curtea Constituțională (Ústavný súd) stanovil v náleze č. 390/2021 na to, aby mohlo mať právo EÚ prednosť pred rumunskou Ústavou, sú splnené v súvislosti s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ. Podľa tejto vlády je teda článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ dostatočne jasný, presný a jednoznačný a má určitú úroveň ústavného významu, takže jeho regulačný obsah môže odôvodniť možné porušenie ústavy vnútroštátnym právom. To síce môže byť pravda, nezohľadňuje to však skutočnosť, že Súdny dvor v bode 249 rozsudku Asociația Forumul Judecătorilor din România rozhodol, že referenčné kritériá stanovené v rozhodnutí 2006/928 majú priamy účinok. Bod 251 uvedeného rozsudku teda konštatuje, že ak sa preukáže porušenie článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ alebo rozhodnutia 2006/928, zásada prednosti práva EÚ si vyžaduje, aby vnútroštátny súd neuplatnil vnútroštátne ustanovenia, ktoré sú s nimi v rozpore, a to bez ohľadu na to, či majú legislatívnu alebo ústavnú povahu.

62. Povinnosť neuplatniť vnútroštátnu právnu úpravu, správnu prax alebo judikatúru akejkoľvek povahy, ktorá je v rozpore s právom EÚ, je konkrétnym vyjadrením uplatnenia zásady prenesenia právomocí v zmysle článku 4 ods. 1 a článku 5 ZEÚ, ako aj zásady lojálnej spolupráce v zmysle článku 4 ods. 3 ZEÚ.²⁷ S výnimkou mimoriadnych okolností táto povinnosť nezasahuje do národnej identity členského štátu, ktorá je vlastná napríklad jeho základným štruktúram, a to politickým a ústavným,²⁸ a ktorú treba rešpektovať v súlade s článkom 4 ods. 2 ZEÚ²⁹ a s tretím odsekom preambuly Charty. V prípadoch, keď sa členský štát odvoláva na národnú identitu s cieľom odôvodniť nesúlad s ustanoveniami práva EÚ, Súdny dvor preskúma, či tieto ustanovenia v skutočnosti predstavujú ozajstnú a dostatočne vážnu hrozbu pre základný záujem spoločnosti alebo pre základné štruktúry členského štátu, a to politické a ústavné.³⁰ Nepresné, všeobecné a abstraktné tvrdenia túto požiadavku nespĺňajú. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania totiž vyplýva, že samotný Curtea Constituțională (Ústavný súd) neurčil, do ktorého aspektu národnej identity rozsudok Asociația Forumul Judecătorilor din România zasahuje.

²⁶ Pozri analogicky rozsudok z 5. októbra 2010, Elčinov (C-173/09, EU:C:2010:581, bod 30).

²⁷ Pozri analogicky rozsudky z 19. novembra 2019, A. K. a i. (Nezávislosť disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu) (C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, bod 166), a z 2. marca 2021, A. B. a i. (Vymenovanie sudcov na Najvyšší súd – Odvolanie) (C-824/18, EU:C:2021:153, bod 79). V bode 173 stanoviska 2/13 (Pristúpenie Európskej únie k EDLP) z 18. decembra 2014 (EU:C:2014:2454) Súdny dvor pripomenul, že členským štátom prislúcha, aby najmä na základe zásady lojálnej spolupráce zakotvanej v článku 4 ods. 3 prvom pododseku ZEÚ zabezpečili na svojich územiach uplatňovanie a dodržiavanie práva EÚ. Podľa článku 4 ods. 3 druhého pododseku navyše členské štáty prijímú všetky opatrenia všeobecnej a osobitnej povahy, aby zabezpečili plnenie záväzkov vyplývajúcich zo Zmlúv alebo aktov inštitúcií EÚ.

²⁸ Okrem iného napríklad štatút štátu ako republiky (rozsudok z 22. decembra 2010, Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, bod 92) a rozdelenie právomocí v rámci členského štátu spolu s vnútornou reorganizáciou týchto právomocí (rozsudky z 21. decembra 2016, Remondis, C-51/15, EU:C:2016:985, body 40 a 41, a z 18. júna 2020, Porin kaupunki, C-328/19, EU:C:2020:483, bod 46).

²⁹ Rozsudok z 5. júna 2018, Coman a i. (C-673/16, EU:C:2018:385, bod 43).

³⁰ Hoci Curtea Constituțională (Ústavný súd) konkrétne odkazuje na „ústavnú identitu“, podľa môjho názoru je výraz národná identita uvedený v článku 4 ods. 2 ZEÚ zastrešujúcim pojmom, ktorý môže označovať spoločenskú/kultúrnu i politickú/ústavnú identitu. Odkaz na národnú identitu podľa článku 4 ods. 2 ZEÚ však členskému štátu neumožňuje odchýliť sa od kľúčových, základných hodnôt uvedených v článku 2 ZEÚ vrátane právneho štátu. Ochrana národnej identity teda neodôvodňuje nedodržiavanie týchto hodnôt. Navyše národná identita prezentovaná ako ústavná identita nemôže predstavovať absolútnu výnimku alebo výhradu vo vzťahu k zásade prednosti práva EÚ.

63. Všeobecné tvrdenie Curtea Constituțională (Ústavný súd), ktoré vnútroštátny súd opisuje v návrhu na začatie prejudiciálneho konania a podľa ktorého právo EÚ nemá prednosť pred rumunskou Ústavou, v dôsledku čoho rumunské súdy nemajú právomoc skúmať, či je v súlade s právom EÚ ustanovenie vnútroštátneho práva, ktorého ústavnosť konštatoval Curtea Constituțională (Ústavný súd), je teda príliš široké a nekonkrétne na to, aby mohlo odrážať príslušný prejav národnej identity na strane členského štátu Európskej únie podľa článku 4 ods. 2 ZEÚ.³¹

64. V každom prípade všetky tvrdenia o národnej identite musia byť v súlade so spoločnými hodnotami uvedenými v článku 2 ZEÚ³² a musia byť založené na nedeliteľných, univerzálnych hodnotách uvedených v druhom odseku preambuly Charty.³³ V týchto prípadoch má právny štát³⁴ a účinná súdna ochrana ústredné postavenie. Práve touto otázkou sa teraz budem zaoberať.

65. Ešte predtým chcem poukázať na to, že obsah rozhodnutia Curtea Constituțională (Ústavný súd) v náleze č. 390/2021 vyvoláva závažné pochybnosti o tom, či uvedený súd rešpektuje základné zásady práva EÚ v zmysle výkladu poskytnutého Súdnym dvorom v rozsudku Asociația Forumul Judecătorilor din România. Okrem toho Curtea Constituțională (Ústavný súd) nepodal na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 tretieho odseku ZFEÚ s cieľom vyhnúť sa riziku nesprávneho výkladu práva EÚ.

66. V tomto smere Súdny dvor v rozsudku zo 4. októbra 2018, Komisia/Francúzsko (Zrážková daň) (C-416/17, EU:C:2018:811, body 107 až 109), pripomenul, že nesplnenie povinnosti členským štátom môže byť v zásade konštatované na základe článku 258 ZFEÚ bez ohľadu na orgán tohto štátu, ktorého konanie alebo nečinnosť zakladá nesplnenie povinnosti, aj keď ide o inštitúciu, ktorá je ústavne nezávislá. Pokiaľ proti rozhodnutiu vnútroštátneho súdu neexistuje nijaký súdny opravný prostriedok, v zásade je povinný obrátiť sa na Súdny dvor v zmysle článku 267 tretieho odseku ZFEÚ, pokiaľ je v konaní pred ním nastolená otázka týkajúca sa výkladu Zmluvy o FEÚ. Táto povinnosť podať návrh na začatie prejudiciálneho konania má hlavne za cieľ predchádzať tomu, aby nebola v niektorom členskom štáte vydaná vnútroštátna judikatúra, ktorá by nebola v súlade s pravidlami práva EÚ. Súdny dvor rozhodol, že keďže Conseil d'État (Štátna rada, Francúzsko) nepodala návrh na začatie prejudiciálneho konania v súlade s postupom upraveným v článku 267 treťom odseku ZFEÚ s cieľom objasniť konkrétnu otázku, ktorá nebola natoľko jasná, že by neponechávala priestor na pochybnosti, Francúzska republika si nesplnila povinnosti, ktoré jej z tohto ustanovenia vyplývajú.

67. Na pojednávaní 23. novembra 2021 rumunská vláda potvrdila, že Curtea Constituțională (Ústavný súd) je súdom posledného stupňa, keď rozhoduje o otázkach súvisiacich s rumunskou Ústavou.

³¹ Pozri analogicky rozsudok z 5. júna 2018, Coman a i. (C-673/16, EU:C:2018:385, body 44 a 46).

³² Z ustálenej judikatúry vyplýva, že z článku 49 ZEÚ, v ktorom sa stanovuje, že každý európsky štát môže požiadať o členstvo v Európskej únii, vyplýva, že táto Únia združuje štáty, ktoré slobodne a dobrovoľne pristúpili k spoločným hodnotám uvedeným v článku 2 ZEÚ, rešpektujú tieto hodnoty a zaväzujú sa ich podporovať. Právo EÚ spočíva na základnom predpoklade, podľa ktorého každý členský štát uznáva uvedené hodnoty vzájomne so všetkými ostatnými členskými štátmi a je si vedomý, že tieto členské štáty vzájomne s ním uznávajú rovnaké hodnoty. Rozsudok z 24. júna 2019, Komisia/Polsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18, EU:C:2019:531, bod 42 a tam citovaná judikatúra).

³³ Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesla generálna advokáta Kokott vo veci V.M.A. (C-490/20, EU:C:2021:296, bod 73). Pozri tiež analogicky rozsudok z 5. júna 2018, Coman a i. (C-673/16, EU:C:2018:385, bod 47).

³⁴ Skutočnosť, že Európske spoločenstvo/únia je založená na zásade právneho štátu, bola v judikatúre Súdneho dvora po prvý raz spomenutá v rozsudku z 23. apríla 1986, Les Verts/Parlament (294/83, EU:C:1986:166, bod 23).

B. Uplatniteľné ustanovenia práva EÚ

68. Súdny dvor mal v posledných rokoch príležitosť rozhodovať o zásade nezávislosti sudcov v členských štátoch pri uplatňovaní práva EÚ a o vzájomnom pôsobení medzi článkom 2 ZEÚ, článkom 19 ods. 1 ZEÚ, článkom 267 ZFEÚ a článkom 47 Charty.³⁵ Nedávny pôvod judikatúry je možné vystopovať v rozsudku z 27. februára 2018, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117). Hoci tento rozsudok je dôležitým mílnikom vo vývoji judikatúry Súdneho dvora v tejto oblasti, podľa môjho názoru nestanovuje nové pojmy, ale skôr opakuje niekoľko kľúčových zásad, ktoré už existovali v judikatúre Súdneho dvora.

69. Pokiaľ ide o uplatniteľné ustanovenia práva EÚ, z ustálenej judikatúry vyplýva, že článok 19 ZEÚ je konkrétnym vyjadrením hodnoty právneho štátu, ktorú potvrdzuje článok 2 ZEÚ. Nie je preto potrebné osobitne posudzovať článok 2 ZEÚ.³⁶ V právnom poriadku EÚ článok 19 ZEÚ zveruje zodpovednosť za súdne preskúmanie Súdnemu dvoru a vnútroštátnym súdom. Záruka nezávislosti, ktorá je nevyhnutná pri plnení úlohy rozhodovať spory a zásadná na správne fungovanie súdnej spolupráce zakotvenej v článku 267 ZFEÚ, je teda potrebná na oboch úrovniach právneho poriadku EÚ.

70. Položené otázky síce odkazujú na zásadu nezávislosti súdnictva, v spise pred Súdnym dvorom však nič nenaznačuje, že nezávislosť vnútroštátneho súdu bola nejako narušená nad rámec obmedzení uplatňovania práva EÚ zo strany vnútroštátneho súdu, ktoré stanovil Curtea Constituțională (Ústavný súd) v náleze č. 390/2021 a článok 99 písm. §) zákona č. 303/2004. Hoci článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ konkrétne neodkazuje na nezávislosť súdnictva, z ustálenej judikatúry vyplýva, že na zabezpečenie toho, aby orgány, ktoré môžu rozhodovať o otázkach spojených s uplatňovaním alebo výkladom práva EÚ, boli schopné zabezpečiť účinnú súdnu ochranu, ktorú požaduje toto ustanovenie, je prvoradé zachovanie ich nezávislosti, ako potvrdzuje článok 47 druhý odsek Charty, ktorý medzi požiadavkami súvisiacimi so základným právom na účinný prostriedok nápravy uvádza prístup k „nezávislému“ súdu. Táto požiadavka nezávislosti súdov, ktorá je inherentnou súčasťou výkonu úlohy rozhodovať ako súd, patrí do podstaty práva na účinnú súdnu ochranu a základného práva na spravodlivý proces, ktoré má zásadný význam ako záruka ochrany všetkých práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú z práva EÚ, a zachovania spoločných hodnôt členských štátov uvedených v článku 2 ZEÚ, najmä hodnoty právneho štátu.³⁷ Ide o schopnosť vnútroštátneho súdu poskytnúť dostatočné prostriedky nápravy na zabezpečenie účinnej právnej ochrany v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo EÚ, ako stanovuje článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ,³⁸ vzhľadom na obmedzenia, ktoré mu ukladá článok 148 ods. 2 rumunskej Ústavy v zmysle výkladu, ktorý poskytol Curtea Constituțională (Ústavný súd) v náleze č. 390/2021.

³⁵ Pokiaľ ide o systematický a aktuálny prehľad nedávnej judikatúry Súdneho dvora, pozri PECH, L., KOCHENOV, D.: *Respect for the Rule of Law in the Case Law of the European Court of Justice: A Casebook Overview of Key Judgements since the Portuguese Judges Case*. Stockholm: SIEPS, 2021:3.

³⁶ Rozsudok z 9. júla 2020, *Land Hessen* (C-272/19, EU:C:2020:535, bod 45 a tam citovaná judikatúra).

³⁷ Rozsudok *Asociația Forumul Judecătorilor din România*, body 194 a 195 a tam citovaná judikatúra.

³⁸ Pokiaľ ide o vecnú pôsobnosť článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, uvedené ustanovenie sa týka „oblastí, na ktoré sa vzťahuje právo Únie“, bez ohľadu na to, či členské štáty uplatňujú toto právo v zmysle článku 51 ods. 1 Charty. Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ sa tak má uplatniť najmä voči všetkým vnútroštátnym orgánom spôsobilým rozhodovať ako súd v otázkach týkajúcich sa uplatňovania alebo výkladu práva EÚ v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje toto právo. Rozsudok z 26. marca 2020, *Miasto Łowicz a Prokurator Generalny* (C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234, body 33 a 34 a tam citovaná judikatúra). Pôsobnosť článku 47 Charty je so zreteľom na konanie členských štátov vymedzená v jej článku 51 ods. 1, podľa ktorého sú ustanovenia Charty určené členskými štátom vtedy, keď vykonávajú právo EÚ. Rozsudok zo 14. júna 2017, *Online Games a i.* (C-685/15, EU:C:2017:452, bod 55).

71. Článok 19 ZEÚ ukladá vnútroštátnym súdom a Súdnu dvoru povinnosť zabezpečiť plné uplatňovanie práva EÚ vo všetkých členských štátoch, ako aj súdnu ochranu, ktorú osoby podliehajúce súdnej právomoci vyvodzujú z tohto práva.³⁹ Článok 19 ZEÚ tak upravuje prenesený systém spravodlivosti, v ktorom si zodpovednosť za uplatňovanie práva EÚ delí Súdny dvor s vnútroštátnymi súdmi.

72. Zásada účinnej súdnej ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva EÚ, na ktorú odkazuje článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, predstavuje všeobecnú zásadu práva EÚ, ktorá je teraz potvrdená v článku 47 Charty, v dôsledku čoho prvé z týchto ustanovení ukladá všetkým členským štátom povinnosť stanoviť v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo EÚ, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej súdnej ochrany najmä v zmysle druhého z uvedených ustanovení.⁴⁰ Na jednej strane tak Súdny dvor v rozsudku z 20. apríla 2021, Republika⁴¹, rozhodol, že článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ sa má uplatniť v súvislosti so žalobou, ktorej účelom je spochybníť súlad ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré sú údajne spôsobilé narušiť nezávislosť súdnictva, s právom EÚ. Na druhej strane článok 47 Charty zakotvuje právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom pre každého, koho práva a slobody zaručené právom EÚ boli porušené.

73. Keďže z návrhu na začatie prejudiciálneho konania nie je jasné, či sa RS v spore vo veci samej dovoľáva práva, ktoré mu priznáva ustanovenie práva EÚ, zdá sa, že v súlade s článkom 51 ods. 1 Charty⁴² sa jej článok 47 ako taký nemôže uplatniť na spor vo veci samej. Vzhľadom na to, že článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ ukladá všetkým členským štátom povinnosť stanoviť v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo EÚ, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej súdnej ochrany najmä v zmysle článku 47 Charty, sa však posledné uvedené ustanovenie musí náležite zohľadniť na účely výkladu článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ.⁴³

C. Účinná právna ochrana nezávislým súdnictvom

74. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že Curtea de Apel Craiova (Odvolací súd Craiova), ktorý rozhoduje vo veciach týkajúcich sa práv a slobôd, prejednáva sťažnosť, ktorú podal RS v súvislosti s trvaním trestného konania pred OVTČS. V spise, ktorý má k dispozícii Súdny dvor, nič nenaznačuje, že vnútroštátny súd nemá právomoc zaoberať sa touto sťažnosťou.

75. Zdá sa tiež, že podľa článku 148 ods. 2 rumunskej Ústavy v zmysle výkladu poskytnutého zo strany Curtea Constituțională (Ústavný súd) v náleze č. 390/2021 vnútroštátne súdy nesmú skúmať, či je v súlade s právom EÚ ustanovenie vnútroštátneho práva, ktorého ústavnosť

³⁹ Rozsudok z 19. novembra 2019, A. K. a i. (Nezávislosť disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu) (C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, bod 167 a tam citovaná judikatúra).

⁴⁰ Rozsudok z 19. novembra 2019, A. K. a i. (Nezávislosť disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu) (C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, bod 168 a tam citovaná judikatúra). Zásada účinnej súdnej ochrany práv jednotlivcov vyplývajúcich z práva EÚ, ktorá je uvedená v článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ, je všeobecnou zásadou práva EÚ, ktorá vyplýva zo spoločných ústavných tradícií členských štátov, zakotvených v článkoch 6 a 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950, a ktorá je potvrdená v článku 47 Charty. Rozsudky z 2. marca 2021, A.B. a i. (Vymenovanie sudcov na Najvyšší súd – Odvolanie) (C-824/18, EU:C:2021:153, bod 110) a z 21. decembra 2021, QN a i. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 219).

⁴¹ Rozsudok z 20. apríla 2021, Republika (C-896/19, EU:C:2021:311, body 39 až 45).

⁴² Podľa ktorého sa Charta uplatní, pokiaľ členské štáty uplatňujú právo EÚ.

⁴³ Pozri analogicky rozsudok z 20. apríla 2021, Republika (C-896/19, EU:C:2021:311, body 42 až 45). Zatiaľ čo článok 47 Charty prispieva k dodržiavaniu práva na účinnú súdnu ochranu každej osoby podliehajúcej súdnej právomoci, ktorá sa v danom prípade dovoľáva práva, ktoré jej vyplýva z práva Únie, článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ má za cieľ zabezpečiť, aby systém prostriedkov nápravy zavedený každým členským štátom zaručoval účinnú právnu ochranu v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo EÚ. Rozsudok z 20. apríla 2021, Republika (C-896/19, EU:C:2021:311, bod 52).

konštatoval vo svojom rozhodnutí Curtea Constituțională (Ústavný súd). Vnútroštátne právo tak skutočne bráni vnútroštátnemu súdu v tom, aby skúmal, či je zriadenie a fungovanie OVTCS v súlade s právom EÚ, a aby v prípade potreby okrem iného v zmysle konštatovaní Súdneho dvora v rozsudku Asociația Forumul Judecătorilor din România neuplatnil príslušné ustanovenia vnútroštátneho práva v súlade so zásadami prednosti a priameho účinku práva EÚ.

76. Situácia je ešte vážnejšia v dôsledku potenciálnej hrozby, že podľa článku 99 písm. §) zákona č. 303/2004 sa za nerešpektovanie rozhodnutia Curtea Constituțională (Ústavný súd) môže začať disciplinárne stíhanie a môžu byť uložené disciplinárne sankcie sudcovi.⁴⁴

77. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že hoci organizácia súdnictva v členských štátoch patrí do právomoci týchto štátov, stále platí, že pri výkone tejto právomoci sú členské štáty povinné dodržiavať povinnosti, ktoré im vyplývajú z práva EÚ a najmä z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ.⁴⁵

78. Súdny dvor ustálene konštatuje, že podľa zásady spolupráce uvedenej v článku 4 ods. 3 ZEÚ má každý vnútroštátny súd ako orgán členského štátu, ktorému bolo v rámci jeho právomoci predložené podanie, povinnosť v plnej miere použiť priamo uplatniteľné právo EÚ a chrániť práva, ktoré toto právo priznáva jednotlivcom, pričom nesmie uplatniť nijaké ustanovenie vnútroštátneho práva, ktoré by s ním bolo prípadne v rozpore, bez ohľadu na to, či bolo prijaté skôr alebo neskôr než právny predpis EÚ.⁴⁶

79. Podľa môjho názoru rovnaká povinnosť vyplýva priamo z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, podľa ktorého členské štáty musia⁴⁷ ustanoviť dostatočné prostriedky nápravy na zabezpečenie účinnej právnej ochrany v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie. Vnútroštátne súdy musia preto zabezpečiť plné uplatňovanie práva EÚ vo všetkých členských štátoch a poskytnúť dostatočné prostriedky nápravy na zabezpečenie účinnej právnej ochrany.⁴⁸ Povaha prostriedku nápravy, ktorý majú poskytnúť vnútroštátne súdy, závisí od toho, či má akt alebo opatrenie EÚ priamy účinok. Ak aj akt alebo opatrenie nemá priamy účinok, jeho záväznosť znamená pre vnútroštátne súdy povinnosť vykladať vnútroštátne právo v súlade s právom EÚ.⁴⁹ Za určitých okolností môže byť nesplnenie tejto povinnosti dôvodom na podanie žaloby o náhradu škody proti štátu.⁵⁰

⁴⁴ Zdá sa, že nedávna judikatúra potvrdzuje, že ochrana nezávislosti súdnictva nevyklučuje možnosť, aby sudca mohol byť v určitých, veľmi výnimočných prípadoch disciplinárne zodpovedný v dôsledku svojich rozhodnutí: rozsudok z 21. decembra 2021, QN a i. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, body 238 až 240 a citovaná judikatúra). Súdny dvor v tomto rozsudku rozhodol, že účinok článku 99 písm. §) zákona č. 303/2004, podľa ktorého riadni vnútroštátni sudcovia podliehajú disciplinárnej zodpovednosti za nerešpektovanie rozhodnutí Curtea Constituțională (Ústavný súd), sa neobmedzuje na takéto veľmi výnimočné prípady. Súdny dvor tak rozhodol, že článok 2, článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ a rozhodnutie 2006/928 bránia takému ustanoveniu vnútroštátneho práva, akým je článok 99 písm. §) zákona č. 303/2004 v rozsahu, v akom stanovuje, že akékoľvek nerešpektovanie rozhodnutí vnútroštátneho Ústavného súdu všeobecnými vnútroštátnymi sudcami vedie k ich disciplinárnej zodpovednosti. Rozsudok z 21. decembra 2021, QN a i. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, body 241 a 242). Súdny dvor tiež rozhodol, že prednosť práva EÚ bráni tomu, aby boli vnútroštátnym sudcom uložené disciplinárne sankcie v prípade, keď pri výkone ich riadnej súdnej právomoci zastávajú po získaní odpovede na návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ názor, že judikatúra ich vnútroštátneho Ústavného súdu je v rozpore s právom EÚ a neuplatnia ju. Rozsudok z 21. decembra 2021, QN a i. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 260).

⁴⁵ Rozsudok z 26. marca 2020, Miasto Łowicz a Prokurator Generalny (C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234, bod 36 a tam citovaná judikatúra).

⁴⁶ Rozsudok z 21. januára 2021, Whiteland Import Export (C-308/19, EU:C:2021:47, bod 31 a tam citovaná judikatúra).

⁴⁷ Zdôrazňujem použitie imperatívnej formulácie „ustanovia“ v znení článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ.

⁴⁸ Rozsudok zo 6. marca 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, bod 36). Pokiaľ ide o súvislosť medzi článkom 4 ods. 3 ZEÚ a článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ, pozri rozsudok z 27. februára 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, body 34 a 35).

⁴⁹ Rozsudok z 21. januára 2021, Whiteland Import Export (C-308/19, EU:C:2021:47, bod 30 a tam citovaná judikatúra).

⁵⁰ Rozsudok z 30. septembra 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513, bod 50).

80. Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ je teda konkrétnym vyjadrením zásady prednosti práva EÚ v Zmluve o Európskej únii.⁵¹

81. Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ ďalej požaduje, aby boli vnútroštátne sudy, ktoré rozhodujú o otázkach súvisiacich s výkladom a uplatňovaním práva EÚ, nezávislé. Potvrďuje to článok 47 druhý odsek Charty, ktorý odkazuje na prístup k „nezávislému“ súdu ako na požiadavku základného práva na účinný opravný prostriedok.⁵² Dotknuté sudy teda musia vykonávať svoje úlohy samostatne, nesmú nikomu hierarchicky podliehať ani byť podriadené a od nikoho nesmú prijímať príkazy alebo inštrukcie bez ohľadu na ich pôvod. Len tak sú chránené pred vonkajšími zásahmi alebo tlakmi, ktoré by mohli ohroziť nezávislosť rozhodovania ich členov a ovplyvniť obsah a výsledok ich rozhodnutí.⁵³

82. Medzi tieto zakázané vonkajšie zásahy alebo tlaky patria rozhodnutia vnútroštátneho Ústavného súdu, akým je nález Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 390/2021, ktorého cieľom je zabrániť ostatným vnútroštátnym súdom – konajúcim na základe právomoci, ktorú im priznáva vnútroštátne právo – v zabezpečovaní plného uplatňovania práva EÚ a súdnej ochrany práv jednotlivcov, ktoré z neho vyplývajú.

83. Curtea Constituțională (Ústavný súd) si v náleze č. 390/2021 podľa môjho názoru neoprávnene prisvojil právomoc v rozpore s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ, so zásadou prednosti práva EÚ a so základnou požiadavkou na nezávislé súdnictvo.

84. Ustanovenie vnútroštátneho práva alebo vnútroštátna prax, podľa ktorých sú nálezy Ústavného súdu záväzné pre iný vnútroštátny súd, ktorý má podľa vnútroštátneho práva právomoc na uplatňovanie práva EÚ, nemôžu posledný uvedený súd zbaviť nezávislosti pri uplatňovaní tohto práva a zabezpečovaní účinnej právnej ochrany v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie. Také ustanovenia a prax narušajú účinnosť práva EÚ vrátane zásady právneho štátu, ktorá je zakotvená v článku 2 ZEÚ.⁵⁴ V tomto smere treba pripomenúť, že v rozsudku z 27. februára 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, bod 36), Súdny dvor uviedol, že samotná existencia účinného súdneho preskúmania určeného na zabezpečenie súladu s právom EÚ je podstatou právneho štátu.

85. Domnievam sa preto, že zásada nezávislosti súdnictva zakotvená v článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ v spojení s článkom 2 ZEÚ a článkom 47 Charty bráni ustanoveniu vnútroštátneho práva alebo vnútroštátnej praxi, podľa ktorej vnútroštátne sudy členského štátu nemajú právomoc skúmať, či je v súlade s právom EÚ ustanovenie vnútroštátneho práva, ktorého ústavnosť konštatoval Ústavný súd tohto členského štátu vo svojom náleze. Rovnaká zásada o to viac bráni začatiu disciplinárneho konania a uloženiu disciplinárnych sankcií sudcovi v dôsledku takého preskúmania.

⁵¹ Článok 19 ods. 1 ZEÚ ďalej odráža autonómnu povahu právneho poriadku EÚ. Pozri rozsudok zo 6. marca 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, body 33 až 36 a tam citovanú judikatúru).

⁵² Pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. novembra 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť všeobecných súdov) (C-192/18, EU:C:2019:924, body 104 a 105 a tam citovanú judikatúru).

⁵³ Rozsudok z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18, EU:C:2019:531, body 71 a 72).

⁵⁴ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. septembra 2010, Winner Wetten (C-409/06, EU:C:2010:503, body 56 a 57).

VII. Návrh

86. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázky, ktoré položil Curtea de Apel Craiova (Odvolací súd Craiova, Rumunsko), takto:

Zásada nezávislosti súdnictva zakotvená v článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ v spojení s článkom 2 ZEÚ a článkom 47 Charty základných práv Európskej únie bráni ustanoveniu vnútroštátneho práva alebo vnútroštátnej praxi členského štátu, podľa ktorej vnútroštátne súdy nemajú právomoc skúmať, či je v súlade s právom EÚ ustanovenie vnútroštátneho práva, ktorého ústavnosť konštatoval Ústavný súd tohto členského štátu vo svojom náleze. Rovnaká zásada bráni začatiu disciplinárneho konania a uloženiu disciplinárnych sankcií sudcovi v dôsledku takého preskúmania.